

Szakmai záróbeszámoló

1. 1. Szakmai beszámoló

Projektünk célja a kutatás alapvető forrását képező levéltári anyag, a Szálasi Ferenc vezette Nyilaskeresztes Párt párttagsági nyilvántartó kartonjain szereplő adatok digitális rögzítése és további elemzésekre alkalmas adatbázis készítése volt. A forrásanyagot a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára őrzi P1350 fondszám alatt. Az egyedülálló, mindeddig kiaknázatlan irategyüttes feldolgozásán alapuló kutatás alkalmasnak mutatkozott a Nyilaskeresztes Párt társadalmi bázisára vonatkozó történeti-szociológiai hipotézisek tesztelésére, a szakirodalom korábbi kutatási eredményeinek pontosítására és új következtetések levonására.

Az első munkaszakasz során (I. projektidőszak illetve a II. projektidőszak eleje) feldolgoztuk a mintegy 27 500 párttagsági nyilvántartási kartonból álló teljes forrásanyagot. A kartonokon szereplő adatok rögzítését a technikai asszisztensek az EpiData Entry adatkezelő program segítségével végezték el a vezető kutató és egy történész hallgatói asszisztens irányítása és szakmai felügyelete mellett. A párttagsági kartonok tartalmazzák a belépő személyes adatait (név, születési idő és hely, lakhely, vallás, szülők és házastárs adatai), iskolai végzettségét, szakképzettségét és foglalkozását, a kartonok egy része a kereseti viszonyokról is ad információt. Ezen túlmenően vannak bizonyos státuszadataink (úgy mint telefon- és járműtulajdon), továbbá katonasági adatok, valamint, hogy az illető volt-e korábban más pártnak a tagja és milyen funkciót töltött ott be. Egyéb társadalmi szervezetekben, egyesületekben viselt tagságra szintén tartalmaztak kérdést a nyomtatványok. Rendelkezésünkre áll a pártba történő belépés helye, időpontja és néhány további olyan adat, amiről a pártaktivitásra következtethetünk (pl. pártfunkció betöltése, pártlap-előfizetés, felajánlott párttagsági díj összege és fizetési rendszeresség), valamint a pártból történő kilépésre vagy kizárásra vonatkozó információk.

A fenti adatok egy részét a forrásban szereplő eredeti formájuknak megfelelően rögzítettük, beleértve a rövidítéseket, helyesírási hibákat, stb. Azon adattípusok, amelyek információvesztés- vagy torzulás veszélye nélkül egységesíthetőek voltak, már az adatfelvétel munkaszakaszában kódrendszer segítségével lettek rögzítve. Az adatbázis első, nyers verzióját az eredeti történeti forrás másolataként változatlan formában megőriztük. Az adatrögzítés befejezését követően a második munkaszakaszban (II. projektidőszak) a nyers adatbázist kvantitatív elemzésre alkalmas adatbázissá fejlesztettük. Ehhez a kódolói adatfájlokat egységesítettük, elvégeztük az adattisztítást és a változókat kódokkal láttuk el. A foglalkozásnevek kódolása a társadalomtörténeti, történeti-szociológiai kutatásokban gyakran használt Historical International Standard Classification of Occupation (HISCO) [Van Leeuwen, Miles, Maas, 2002] rendszeren alapult. A településnevek azonosítására az 1910-1941. évi népszámlálások nagyrészt digitalizált terület soros adatait használtuk. A párttagok munkahelyét illetve munkaadóját korabeli vállalati névtárak segítségével azonosítottuk. Párttagsági adatok esetében a pártok beazonosítását és rendszerezését szakirodalom felhasználásával és a téma szakértőivel történt konzultáció nyomán végeztük el.¹ Az adatok feldolgozása Excel-lel valamint adatfeldolgozásra és -elemzésre szakosodott statisztikai programmal (SPSS) történt.

Az adatok értékelése során első feladatunknak tekintettük tesztelni az adatbázis területi reprezentativitását, elsősorban azért, mert a 27 500 karton bár jelentős, elemzésre alkalmas hányadát képezi a fénykorában 200-250 ezer fős párttagságnak, az összes karton nem maradt fenn.

¹ Vida István (szerk.): *Magyarországi politikai pártok lexikona 1846-2010*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2011. Vida Istvánnak ezúton is köszönetet mondunk szakmai tanácsaiért.

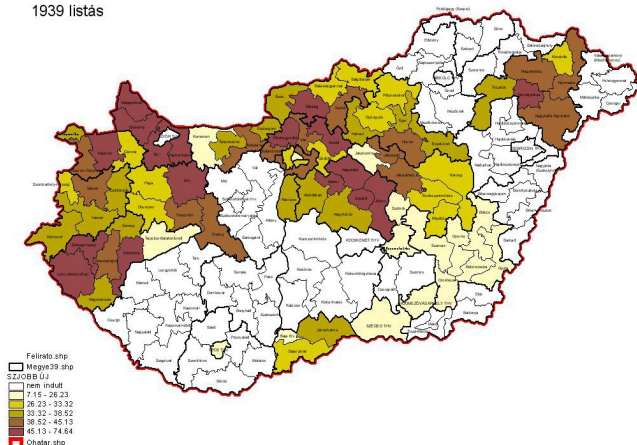
A tesztelést nehezítette, hogy országos szinten nem áll rendelkezésünkre erre alkalmas adatbázis. Megfelelőbb megoldás híján az 1939-es választási eredmények területi megoszlását használtuk fel, ami azért problematikus, mert a szélsőjobb oldali pártok – elsősorban anyagi lehetőségeik korlátozott volta miatt illetve stratégiai megfontolásból – nem indítottak jelöltet minden kerületben, így a hiányzó kerületekről nincs pontos képünk.

1. Térkép

A szélsőjobb oldali pártok támogatottsága az 1939. évi országgyűlési választásokon²

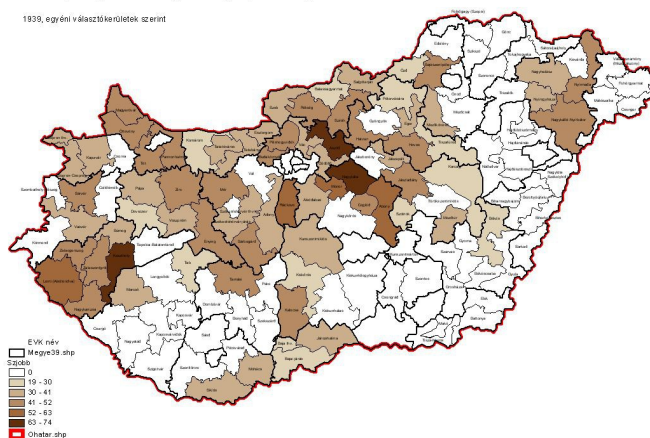
Szélsőjobb oldali pártok választási támogatottsága (%)

1939 listás

Szélsőjobb pártok támogatottsága (százalék)

1939, egyéni választókerületek szerint

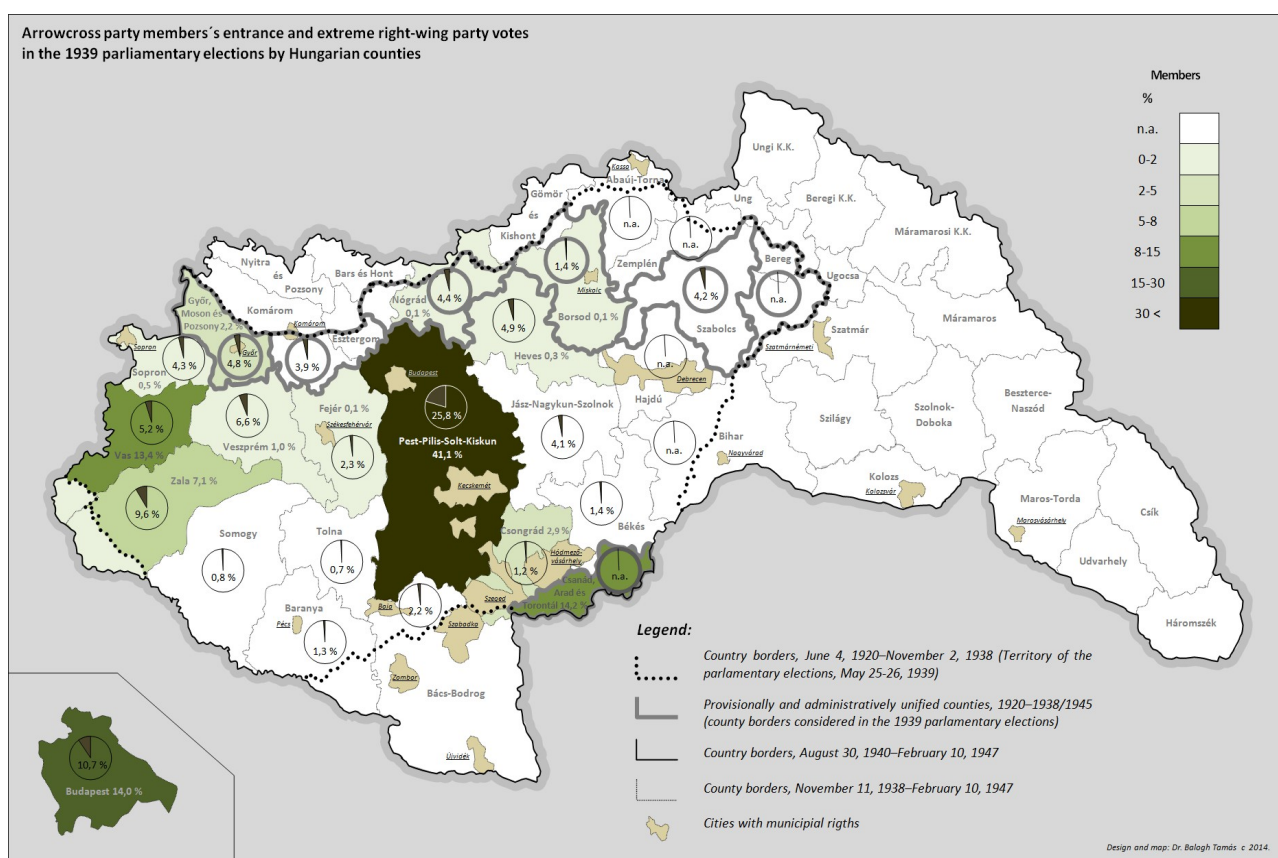
Az összehasonlítási lehetőség korlátai ellenére is egyértelművé vált viszont az adatbázis területi egyenetlensége. Különösen a dél- és északkelet-magyarországi és megyék esetében és a trianoni határon túli, 1938 és 1941 között visszacsatolt területek esetében szisztematikus az adathiány és kevés belépő van a választásokon jól szereplő északi területekről. Két Nyugat-Dunántúli megye, (Vas és Zala) bár itt a választásokon is erős volt a szélsőjobb támogatottsága, az adatbázisban felülreprezentált, mint ahogy a Dél-Alföldön fekvő Csanád megye is, ahonnan a választásokról egyáltalán nincsenek adataink. A választásokon leadott nyilas szavazatokból kiugróan magas arány jutott Pest megyére és Budapestre (mintegy 10 és 25%). Az adatbázisunkban szintén e két területről van a legtöbb belépő, ugyanakkor Pest megyére itt 20%-jutott, ami valamelyest megközelíti a választási arányokat, a fővárosra jutó több, mint 30% azonban egyértelmű felülreprezentáltságot jelez. A belépések térbeli megoszlásának tanulsága, hogy elsősorban a különböző gazdasági profilú régiók hiánya vagy felülreprezentáltsága miatt az adatbázis országos foglalkozási statisztika felállítására nem alkalmas. Itt elsősorban azt kell figyelembe venni, hogy Budapesten és a közigazgatásilag akkor még Pest megyéhez tartozó, de gyakorlatilag már akkor is Budapest agglomerációját képező Pest-környéki településeken az országos átlagot messze meghaladta az ipari munkásság aránya, míg az alföldi és egyes dunántúli régiók mezőgazdasági karakterűek voltak. Ellenben a bőséges adatokkal szolgáló régiók, mindenekelőtt Budapest és Pest megye külön-külön történő tanulmányozására az adatbázis

² A szélsőjobb oldali pártok választási eredményeit összegzi: Hubai László: *Magyarország XX. századi választási atlasza I-III*. Budapest, Napvilág Kiadó, 2001. Ezen túlmenően Hubai László külön is rendelkezésünkre bocsájtotta térképeit és adatbázisait, amiért köszönetet mondunk.

sokoldalú lehetőséget nyújt. Bizonyos egyéb adatok, pl. iskolázottság, életkor elemzése esetén pedig a teljes nyilas adatbázisra felállított statisztikák esetében figyelembe kell venni Budapest mint magasabb életkori átlaggal és iskolázottsági szinttel rendelkező város felülreprezentáltságát.

2. Térkép

A nyilas pártba történő belépések területi megoszlása összehasonlítva a szélsőjobb oldali pártokra az 1939-es választásokon leadott szavazatok területi megoszlásával³

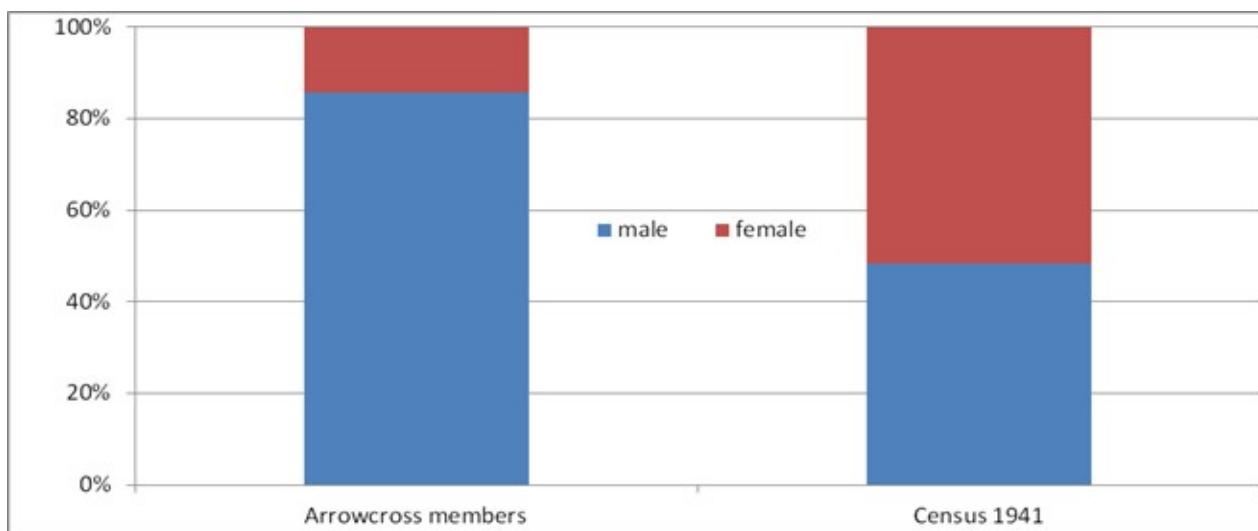

A fentiek szem előtt tartásával sikerült felvázolnunk a nyilas párttagság alapvető demográfiai és társadalmi karakterét. Új kutatási eredményként megállapíthattuk például, hogy a pártba belépők 14%-a volt nő. Figyelembe véve, hogy a pártvezető Szálasi Ferenc maga is helytelenítette a nők politizálását, valamint a nőkre a korszakban általánosan is jellemző közéleti-politikai passzivitást, a fenti részvételi arány nem tekinthető alacsonynak. A rendelkezésünkre álló csaknem 4000 nyilvántartási katon gazdag adatforrást biztosít a párttagság gender-szempon-tú elemzéséhez. A női párttagok szocio-demográfiai státusának és mozgalmi aktivitásának részletes tanulmányozása jelentős mértékben gazdagíthatja a nők nemzetiszocialista mozgalmakban betöltött szerepére vonatkozó eddigi ismereteinket.

³ A térkép elkészítéséért Balogh Tamásnak mondunk köszönetet.

1. Ábra

A nyilas párttagok nemek szerinti megoszlása

A nemzetiszocialista mozgalom rekrutációjával foglalkozó szakirodalom eddig is hangsúlyozta azt az egyébként már a korszakban is ismeretes tényt, hogy a nyilasok legszélesebb támogatottsága a fiatal korosztályok esetében volt megfigyelhető.⁴ Az 1939-es országgyűlési választásokat megelőzően bevezetett 1938. évi új választási törvény nem véletlenül emelte fel a választói korhatárt listás kerületben a férfiaknál 26, egyéniben 30, nőknél mindkét esetben 30 évre. A nyilas pártoknak a fiatal korosztály körében tapasztalható népszerűségének ténye bár tehát közismert, ennek kvantitatív bizonyítására megfelelő közvetlen forrás hiányában mindaddig nem volt lehetőség. Ránki György a budapesti választások eredményeit elemezve megkísérelt következtetéseket levonni a nyilas pártokra az egyes kerületekben leadott szavazatok megoszlása és a kerületben lakó szavazók életkori összetételének viszonyáról. Ez a kísérlet azonban nem vezetett elég meggyőző eredményre ahhoz, hogy bármilyen hipotézis alátámasztására használhatónak ítélhette volna.⁵

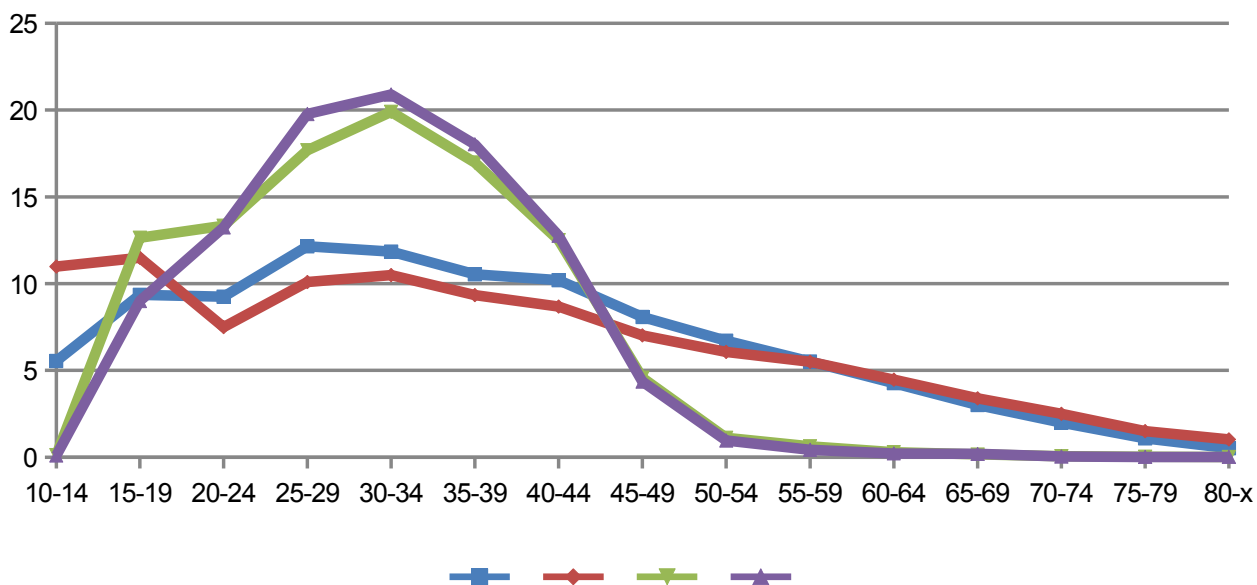
Az életkori megoszlást szemléltető ábráink a fiatal korosztályok extrém felülreprezentáltságát mutatják: a párttagok több, mint 90%-át a 15-45 közötti korosztály tette ki. Bár a legnépesebb, a tagság közel 50%-át alkotó korcsoport a 30 és 45 év közöttiek voltak, a 15-30 éves korcsoport aránya is mintegy 44%-ot ér el. Eszerint tehát a nyilas párthoz csatlakozók 28 illetve 39%-a (26 illetve 30 éves kor alatt) bár korából fakadóan el volt zárva a választásokon a politikai véleménynyilvánítás lehetőségétől, a nyilas mozgalom számára nemcsak tömegtámogatást, hanem potenciális későbbi szavazóbázist is nyújtott. Ha csupán a 20 év fölöttieket vesszük figyelembe, akkor is feltehető, hogy amennyiben a 20-25, illetve 20-29 közötti korosztály szavazhatott volna, a nyilas pártok még így is tömegbázisuk 16-26%-ának voksaival több szavazatot nyertek volna a választásokon.

⁴ Ezt hangsúlyozza pl. Paksy Zoltán: *Nyilas mozgalom Magyarországon 1932-1939*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2013. 224.; Paksa Rudolf kimutatta, hogy a nyilas országgyűlési képviselők átlagéletkora számottevően alacsonyabb volt az egyéb pártok képviselőinek átlagéletkoránál. Paksa Rudolf: *Magyar nemzetiszocialisták*. Budapest, Osiris Kiadó, 2013. 182-185.

⁵ Ránki György: Az 1939-es budapesti választások. In: *Történelmi Szemle*, 1976/4. 613-630., 622-623.

2. Ábra

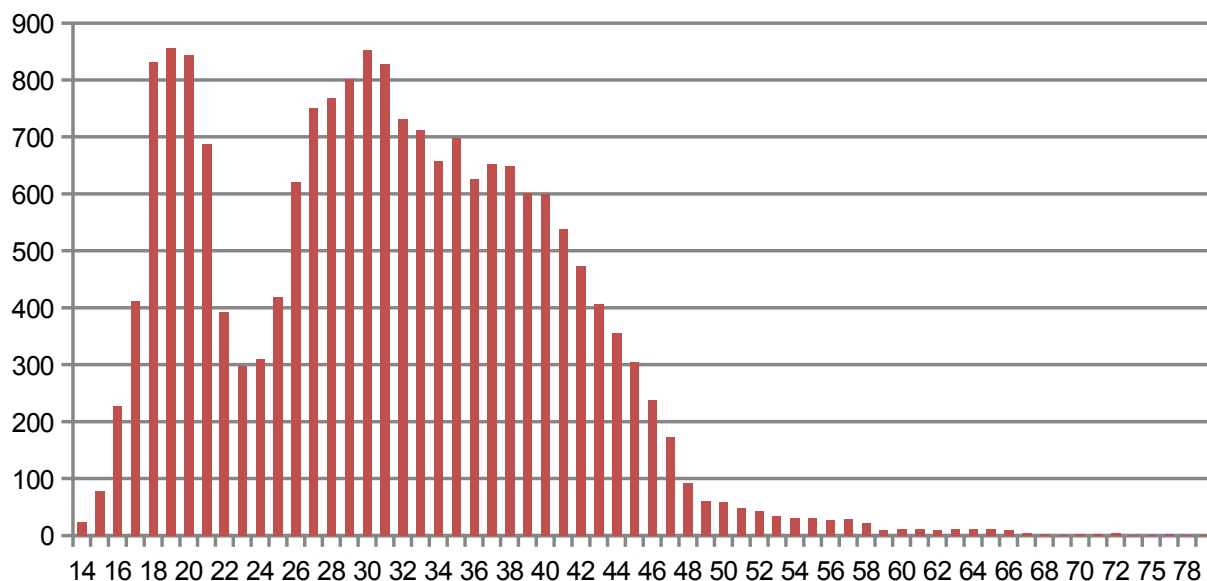
A nyilas párttagok életkor szerinti megoszlása 1.

(Színmagyarázat: kék – Budapest 1941, piros – Magyarország 1941, zöld – nyilas párttagok, lila – nyilas párttagok Budapest)

3. Ábra

A nyilas párttagok életkor szerinti megoszlása 2.

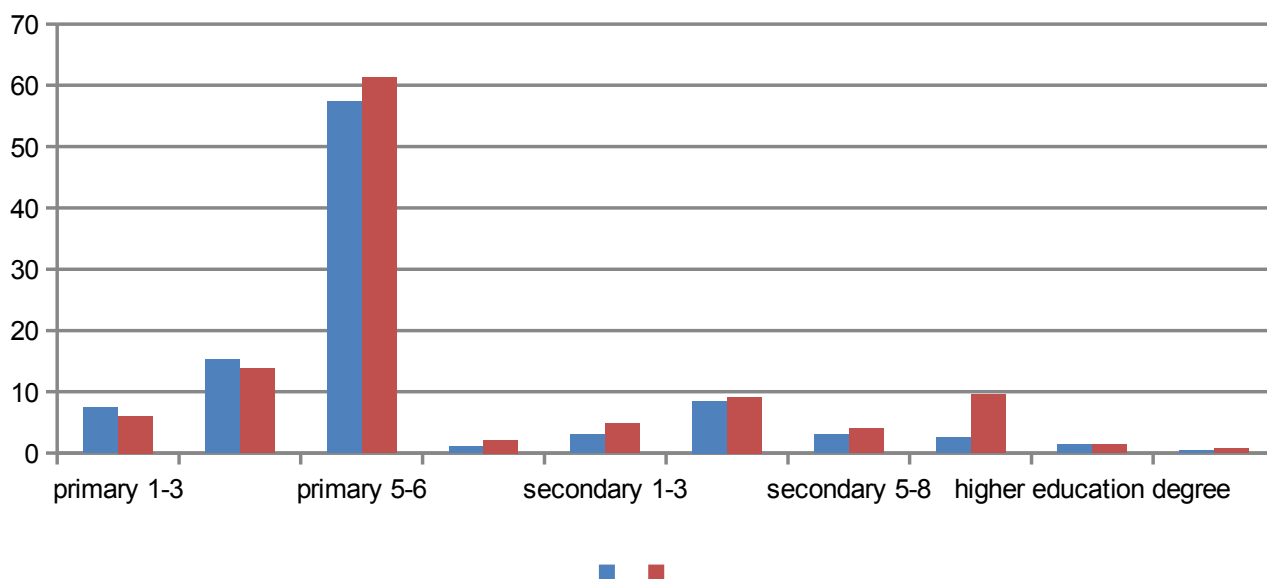

A legtöbb párttag a 17 és 21 valamint a 27 és 35 év közötti korcsoportból került ki, míg a kettő közötti korosztály képviselői kisebb arányban voltak jelen. A teljes magyarországi illetve budapesti lakosság kor megoszlását tekintve szintén észrevehető visszaesés illetve megtorpanás ugyanennek a korosztálynak a népességében, amely az 1914-1918 között, tehát az első világháború évei alatt lecsökkent szülésszámmal vezethető vissza. A nyilas párttagok esetében azonban a korosztály távolmaradását az is magyarázza, hogy ezek voltak a házasságkötés és családalapítás tipikus évei, amely jellemzően alacsonyabb politikai aktivitással járt együtt.

A szakirodalomban sokáig fennmaradtak a magyar nemzetiszocialista mozgalmak alacsony szellemi színvonaláról szóló állítások. Azt, hogy nem létezett volna jelentős szélsőjobb oldali értelmiség, az újabb szakirodalom meggyőzően cáfolta.⁶ A szélesebb nyilas párttagság iskolázottságáról azonban kvantitatív elemzésre alkalmas adatok eddig egyáltalán nem álltak rendelkezésre. Az adatbázisunk lehetővé tette, hogy összevessük a párttagok belépéskori legmagasabb iskolai végzettségét az 1941-es népszámlálásban szereplő 15 éven felüli teljes népesség legmagasabb iskolai végzettségével. Az eredmények azt jelzik, hogy a nyilas párttagság iskolázottsági színvonala gyakorlatilag megegyezett a teljes népességével. Igaz, hogy ez a színvonal meglehetősen alacsony volt: döntő többségük legfeljebb a hat elemi járt ki, ám a mozgalom tagjai ebben nem múlták alul az átlagot. A középfokú képzésig eljutók között a négy középfokú osztályt végzettek emelkednek ki a nyilasok minimális hátrányával, míg ugyanakkor úgy tűnik, a párttagok több, mint kétszer akkora arányban tették le az érettségit. A diplomások aránya a teljes népességben és a párttagok között is 1 százalék körül volt. Figyelembe kell azonban venni, hogy a budapesti lakosság iskolázottsági színvonala magasabb volt az országos átlagnál, így a budapesti párttagok viszonylagos felülreprezentáltsága az adatbázisban torzíthatja az összesített adatokat.

4. Ábra

A nyilas párttagok iskolázottság szerinti megoszlása összevetve a teljes népesség iskolázottságával

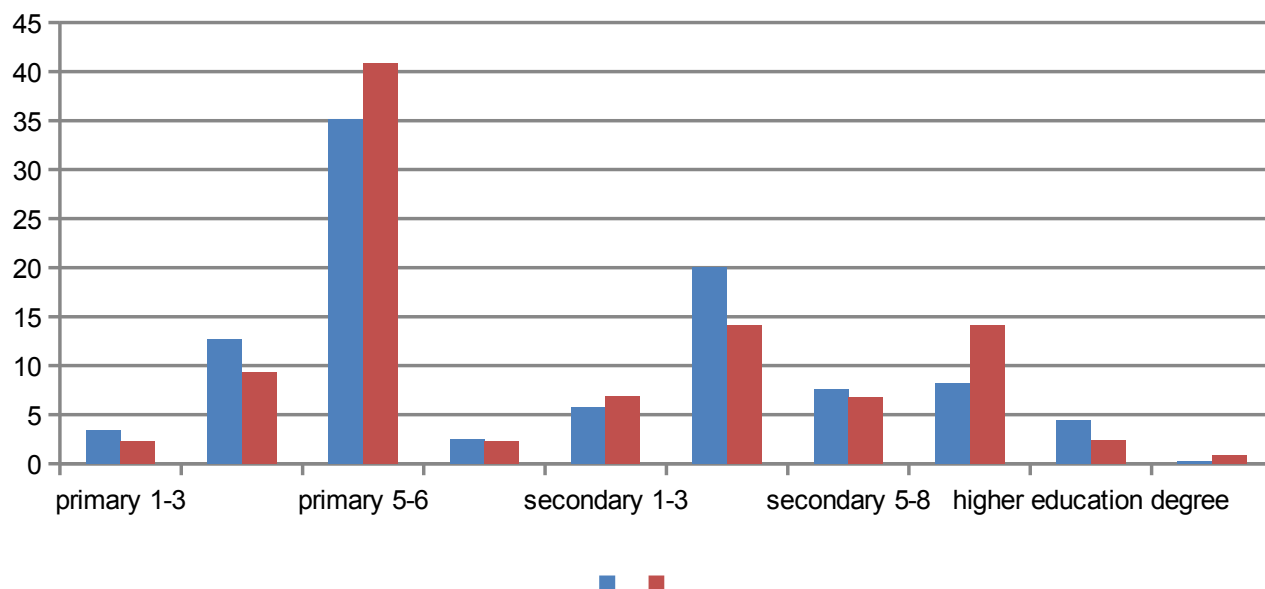
(Színmagyarázat: kék – 15 év fölötti teljes népesség, 1941. évi népszámlálás; piros – nyilas párttagok)

⁶ Lásd pl.: Ungváry Krisztián: „Kik azok a nyilasok?” In: *Beszélő*, 2003/6. <http://beszelo.c3.hu/cikkek/kik-azok-a-nyilasok> (Letöltés ideje: 2014. szeptember 27.); Paksa, 2013. 175-202.

Annak érdekében, hogy az esetleges különbséget megvizsgáljuk, összevetettük a budapesti párttagság és a teljes budapesti lakosság iskolázottsági adatait. Ezek a statisztikák némileg eltérő képet mutatnak. Az általános iskolázottsági színvonal mind a párttagok, mind pedig a teljes népesség esetében magasabb, mint az országos, ugyanakkor a nyilasok között magasabb azoknak az aránya, akik legfeljebb a hat elemi járták ki. Ez az adat jelzi a párt népszerűségét az alacsonyabb társadalmi státuszúak között. A teljes budapesti lakossághoz képest mintegy feleakkora azoknak a párttagoknak az aránya, akik diplomát szereztek. Meglepő azonban, hogy a párttagok kétszer akkora arányban tették le érettségüket. A fentieket összegezve elmondható, hogy bár az értelmiségi elit valóban alacsonyabb arányban képviselte magát a párttagok között, az alacsony iskolázottságú tömegek mellett a pártnak volt egy viszonylag jelentős létszámú, erős középfokon iskolázott rétege is, amely eredmény ellentmond a nyilas mozgalom alacsony műveltségi szintjéről szóló állításoknak. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a korszakban az érettségi jóval nagyobb elismerésnek örvendett.

5. Ábra

A budapesti nyilas párttagok iskolázottság szerinti megoszlása összevetve a teljes budapesti népesség iskolázottságával

(Színmagyarázat: kék – 15 év fölötti teljes budapesti népesség, 1941. évi népszámlálás; piros – budapesti nyilas párttagok)

Sokáig az is a nyilasokról szóló mítoszok közé tartozott, hogy többségük bűnöző, lumpen elem lett volna.⁷ Bár az újabb szakirodalom kétségbe vonta az ezzel kapcsolatos korábbi állításokat,

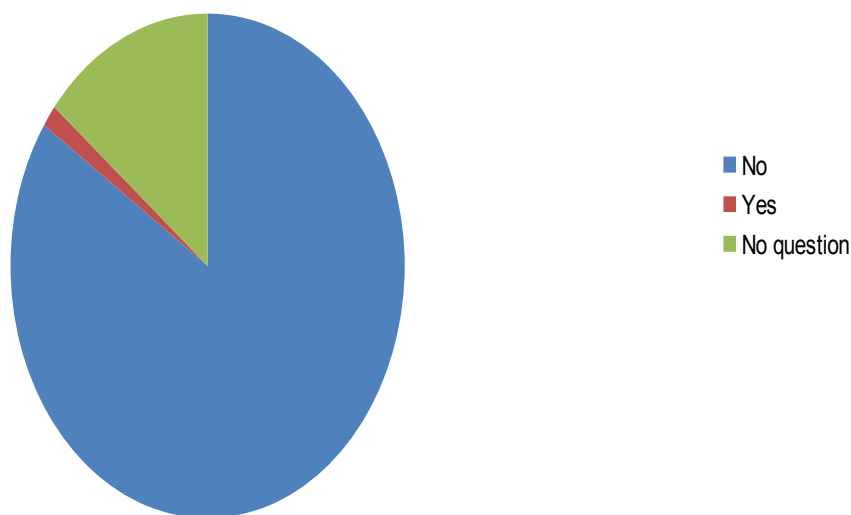
⁷ Ennek igazolására például Lackó Miklós történész Sombor-Schweinitzer József rendőrfőkapitány 1943-ban kelt emlékiratára hivatkozott, aki 4292 megvizsgált nyilas személy közül 1228 esetben mutatott ki büntetett előéletet. Lackó Miklós: *Nyilasok, nemzetiszocialisták 1935-1944*. Bp., Kossuth, 1966.

komolyabb kvantitatív vizsgálat eddig nem történt a nyilas párttagok büntetett előéletéről.⁸ Az általunk feldolgozott párttagsági kartonok döntő többsége tartalmazott kérdést a büntetett előéletre vonatkozóan, ezek közül mindössze 381 belépő adott igenlő választ. Bár az alacsony esetszám önmagában cáfolja a nyilasok büntetett előéletéről szóló sztereotípiákat, részletesebben is megvizsgáltuk az adatokat. Az előforduló bűncselekmények között legnagyobb arányban a szélsőjobboldali, mozgalmi tevékenységhez köthető, politikai esetek fordulnak elő, ilyenek voltak például az állami és társadalmi rend erőszakos felforgatására irányuló tevékenység, tiltott röpirat- és plakátterjesztés, tiltott gyűlésen való részvétel, stb. Az esetek további egyötödét a szándékos testi sértés illetve erőszakos magatartás csoportba sorolt cselekmények teszik ki. Ezek valószínűleg szintén mozgalmi tevékenységhez kötődő eseteket takarnak: a nyilas aktivisták rendszeresen csaptak össze szociáldemokratákkal, a nyilas tüntetések gyakran utcai verekedésbe torkolltak. Feltehetően ide sorolhatóak a hatósági közeg elleni erőszak esetei, valamint a rágalmozási és becsületsértési ügyek egy része is, különösen a sajtó útján elkövetett rágalmozások. A büntetett előéletű nyilasoknak tehát csak egy kisebb része követett el nem politikai, köztörvényes bűncselekményt.

6. Ábra

Válaszok megoszlása arra a kérdésre, hogy „Volt-e büntetve?”

Answers to the question „Do you have any criminal records?” (percent, N = 27 572)

⁸ Ungváry Krisztián például rámutatott, hogy a Sombor-Schweinitzer által kiválogatottak halmaza nem volt véletlenszerű. Arra is felhívta a figyelmet, hogy nem meglepő, hogy egy fénykorában 300 ezer fős párt soraiban előfordul néhány ezer büntetett előéletű. Ungváry az általa megvizsgált 85 fontosabb értelmiségi nyilas aktivista között alig talált priuszost, és azt a néhány személyt is az állami és társadalmi rend erőszakos felforgatásáért ítélték el 1944 előtt, nem köztörvényes bűncselekményekért. Ungváry, 2003.

7. Ábra

Büntetett előéletű nyilas párttagok bűncselekményeinek megoszlása

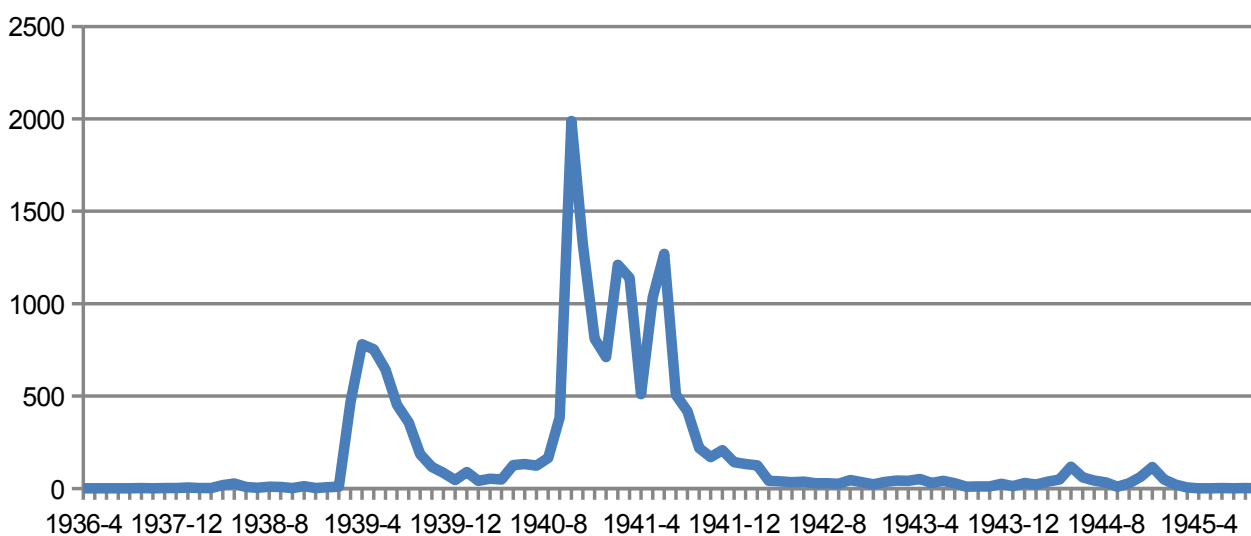

A nyilas mozgalom népszerűségének különböző politikai és gazdasági folyamatok, események által befolyásolt dinamikájáról, így a párttagok számának és a belépések gyakoriságának változásairól eddig szintén döntően közvetett forrásokból lehetett következtetéseket levonni. Adatbázisunk ennek vizsgálatára közvetlen forrást biztosít. A belépések száma eszerint 1939 tavaszán érte el első csúcst, ami elsősorban a szélsőjobb oldali pártok, köztük is a legtöbb mandátumot szerzett Nyilaskeresztes Párt májusi országgyűlési választásokon elért átütő sikerét mutatja. Ez a siker azonban nem volt tartós: a nyilasok parlamenti szereplését övező csalódás és a pártvezetőségben bekövetkezett szakadásoknak a belépésekre gyakorolt hatása a következő hónapok folyamán egyértelműen leolvasható a grafikonról. A pártvezetést és tagságot egyaránt érintő bomlási folyamatban 1940 őszének eseményei – Szálasi kiszabadulása, a Nyilaskeresztes Párt és a Pálffy Fidél vezette Egyesült Magyar Nemzetiszocialista Párt egyesülése, valamint a közalkalmazottaknak a szélsőjobb oldali pártokba történő belépését tiltó 3.400/1938. ME. sz. rendelet módosítása – hoztak fordulatot. Úgy tűnik, nem az 1939-es választási siker, hanem ezen tényezők együttes hatására következett be a párt legvirágzóbb korszaka. 1941 tavasza-kora nyara Magyarország hadba lépésének és a Délvidék visszafoglalásának jegyében hozott újabb belépési konjunktúrát, amelyet minden bizonnyal erősített Szálasi „országjárása” is. Ezt követően azonban a belépések száma hirtelen visszaesett és azután a háború végéig alacsony szinten stagnált. A Szálasi kiszabadulását követően kiteljesedett nyilas egységen már a tavasz folyamán repedések keletkeztek, amely a következő hónapok során több szakadáshoz vezetett. A párt szétzilálódásán és az ezzel együtt járó hitelvesztésén túl a belépési kedv ellen hatott a 2. magyar hadsereg mozgósítása, és minden bizonnyal az ún. negyedik zsidótörvény megjelenése is 1942 őszén, amelynek köszönhetően a régóta várt földosztás ígérete révén a nyilas társadalmi bázis tekintélyes részét kitevő agrárnépesség bizalmának fókuszába átmenetileg ismét a kormány kerülhetett. A hadi

helyzetben beállott változások, a német frontvereségek, a vorozsenyi katasztrófa és az általános háborús kiábrándulás azonban a háborúban és a német szövetség mellett a végsőkéig való kitartásra buzdító nyilas párt sorsát ennél súlyosabban pecsételte meg. Bár Magyarország 1944. március 19-i német megszállása és az október 15-i nyilas puccs minimális emelkedést okozott a belépések számában, a párt az elveszített társadalmi támogatottságát már nem tudta visszaszerezni. A grafikon megerősíti, hogy Szálasi akkor került hatalomra, amikor pártjának népszerűsége mélyponton volt.

8. Ábra

Belépések időbeli megoszlása

Összegzésképpen elmondható, hogy a kutatási projekt sikerrel zárult. A kutatási tervben megfogalmazott céloknak megfelelően a Nyilaskeresztes Párt nyilvántartási kartonjainak digitalizálása és feldolgozása révén létrehoztunk egy olyan adatbázist, amely – az eredeti forrás hiányosságainak tulajdonítható – egyenetlenségei ellenére is sokoldalúan hasznosítható történeti-szociológiai kutatásokra. Amint azt az adatbázis készütségi foka lehetővé tette, megkezdtük a statisztikai elemzéseket, majd felvázoltunk és közzétettük a nyilas párttagság alapvető szocio-demográfiai jellemzőit. A kutatás egyik legnagyobb erőssége, hogy kvantitatív elemzési módszerrel és mindaddig feltáratlan, közvetlen forrás bevonásával ad választ olyan kutatási kérdésekre, amelyekkel kapcsolatban az eddigi szakirodalom csupán közvetett források segítségével kísérlelhetett meg következtetéseket levonni. Több esetben sikerült pontosítanunk, kiegészítenünk a szakirodalom korábbi állításait, és számos új kutatási eredményt is bemutatnunk. Az adatbázis ezen túlmenően lehetőséget nyújt a párttagság egyes alcsoportjainak (nők, ifjúsági csoport, stb.), szűkebb földrajzi régióknak, a párttagok aktivitásának, a pártszervezés társadalmi és területi csomópontjainak, stb. részletes tanulmányozásához. Az ezekre vonatkozó statisztikák kiértékelése folyamatban van.

1. 2. A kutatásban résztvevőkkel kapcsolatos esetleges változások, illetve a munkatervtől való eltérés indoklása

A kutatás előkészítésére elvégzett előzetes felmérés adatai alapján hozzávetőleg 23 000 párttagsági kártya adatainak digitális rögzítését és feldolgozását terveztük. A levéltári anyag rendezésének nem várt egyenetlenségei miatt az előzetes, véletlenszerű mintavétel eredményeihez és az ezekre alapozott becslésekhez képest az összes kártyaszám magasabbnak bizonyult. Az előirányzott 23 000 kártya helyett 27 500 kártya adatait rögzítettük, és ezért az eredetileg az I. projektidőszakra tervezett adatrögzítés munkafázist a II. projektidőszak elején fejeztük be.

A kutatás résztvevőivel kapcsolatban az I. projektidőszakban nem történt változás. A II. projektidőszakban a kutatás gyakorlati igényei és hatékonyabb megszervezése érdekében eltekintettünk az eredetileg tervezett egy történész és egy szociológus hallgatói asszisztens alkalmazásától. Ehelyett az adatbázis ellenőrzését és az adatok feldolgozását technikai asszisztensek végezték el a vezető kutató szakmai irányítása és felügyelete mellett. A személyi változások a kutatás tervezett előmenetelét és eredményességét nem befolyásolták.

1. 3. A kutatás eredményeit bemutató tudományos közlemények

A kutatás első eredményeit 2014. április 25-én mutattuk be Bécsben a „European Social Science History Conference 2014” nemzetközi konferencián.⁹ Az itt elhangzott előadásunk bővített, szerkesztett változatát a panel többi előadójának előadásaival együtt egy angol nyelvű lektorált szakfolyóirat különszámaként tervezzük megjelentetni. A publikáció előkészítése folyamatban van.¹⁰

A fenti előadás alapján az Edwin Mellen Press felajánlotta kutatási eredményeink monográfia vagy tanulmánykötet formájában történő megjelentetését. A tárgyalások a kiadóval folyamatban vannak.

A kutatás első eredményei alapján Karsai László vezető kutató akadémiai doktori disszertációjában külön fejezetet szentelt a nyilas mozgalom társadalmi hátterének. A disszertációt, melynek címe *Szállasi Ferenc. Politikai életrajz*, Karsai László 2014. március 27-én sikeresen megvédte. A bizottság 90,4%-ra értékelte védését, és a nyílt védésen is elhangzott, hogy a kéziratot könyv alakban publikálni lenne érdemes. Az MTA Doktori Tanácsa 2014. június 21-i ülésén hivatalosan is az MTA Doktora címmel ismerte el Karsai Lászlót.

A kutatás eredményeinek minél szélesebb körű hasznosítása és közzététele érdekében az adatbázist elérhetővé tettük más kutatók számára is, akik közleményeikben minden esetben megjelölik az adatok forrását és jelzik az OTKA támogatás tényét.¹¹

⁹ European Social Science History Conference 2014, University of Vienna, 2014. április 25. Az előadás címe: „*The Socio-political Dynamics of Membership in the Hungarian Arrowcross Party*”. A panel címe: „The Emergence of Fascism in Europe: the Social Origins of Members and Volunteers of Fascist Parties and Movements”. (<https://esshc.socialhistory.org/esshc-user/program/?day=14&time=28>)

¹⁰ A publikáció a tervek szerint a *Fascism* különszámaként fog megjelenni 2015 őszén.

¹¹ Pl. Lénárt András: „Tömeggyilkosok civilben. A fegyveres pártszolgálatosok élete” In: *Évkönyv XX. Búvópatakok*. Budapest, 2014, 1956-os Intézet Alapítvány, 117-150. (megjelenés alatt); Zoltán Gábor a XII. kerületi nyilasok 1944-45-ös működéséről szóló esszéregényéhez használta fel adatainkat, lásd pl. „A szent ház” (regényrészlet) In: *Holmi*, 2014. június, „Szlavko” (regényrészlet) In: *Holmi*, 2014. június.